

Natura 2000

**Kérdezz-felelek
gazdálkodóknak**

NATURA 2000

Kötelezettségeink az Unióban

„... ezen irányelv, minthogy fő célja elősegíteni a biológiai sokféleség megőrzését a gazdasági, társadalmi, kulturális és regionális igények figyelembe vételével, hozzásegít egy közös cél, a fenntartható hasznosítás megvalósításához...”

„... Natura 2000 néven fel kell állítani a különleges természetmegőrzési területek koherens európai ökológiai hálózatát...”

A Tanács 1992/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetőleg a vadon élő növény – és állatvilág megőrzéséről.

A kiadvány célja, hogy megválaszolja hazánk Uniós csatlakozásából eredő, a Natura 2000 hálózat létrehozásával kapcsolatos kérdéseket - amelyek elsősorban a gazdálkodókat érintik.

Szürkemarha (Fotó: Patkós Gábor)

Mit jelent a Natura 2000 hálózat?

A Natura 2000 az Európai Unió számára értékes élőhelytípusok és fajok védelmére kijelölt területek hálózata, melyhez hazánk is csatlakozik az EU taggá válásunkkal párhuzamosan.

Mi alapján választják ki a területeket?

A jogszabályokban felsorolt fajok és élőhelyek legfontosabb előfordulási helyeit kell kijelölni. A javasolt területek listája csak szakmai (ökológiai) szempontok alapján módosítható.

Mi történik, ha hazánk nem tesz eleget a Natura 2000 hálózathoz csatlakozás kötelezettségeinek?

Amennyiben Magyarország nem tesz eleget kijelölési kötelezettségének, vagy késik teljesítésükkal, szigorú bírság kiszabását kezdeményezheti ellene az Európai Unió. A késedelem az uniós támogatási források befagyaszttását is eredményezheti.

Miért éppen az én földemet javasolják Natura 2000 területnek?

Ennek oka, hogy az adott terület olyan fajoknak ad otthont vagy olyan élőhely található rajta, mely létezésénél fogva értéket jelent és jelentősen hozzájárul az Európai Unió természeti kincseinek megőrzéséhez.

Mekkora terület lesz hazánkban a Natura 2000 hálózat része?

A már jelenleg is védett területeken kívül – melyek közel 90%-a a hálózatba kerül – további 1,2 millió hektár válik Natura 2000 területté. Így összesen 1,95 millió hektár lesz valamilyen formában védett (hagyományos védelem, illetve Natura 2000), ami hazánk területének 21%-a.

Mikortól kerülnek kijelölésre a területek?

A Kormány a javasolt területek listáját hamarosan kormányrendeletben hozza nyilvánosságra. Az ebben felsorolt különleges madárvédelmi területek

Lásperdő (Fotó: Patkós Gábor)

Túzok (Fotó: Lothar Lang)

Pílisi len (Fotó: Sallai R. Benedek)

Magyar kökörcsin (Fotó: Lesku Balázs)

a rendelet hatályba lépésével Natura 2000 területté válnak. A többi javasolt terület megőrzését szintén e naptól kezdődően kell biztosítani, de Natura 2000 területté való kihirdetésük egy szakmai egyeztető folyamat után legkésőbb 6 éven belül válik véglegessé.

Honnan fogok értesülni arról, hogy területemet a Natura 2000 hálózat részének javasolták?

Hazánk EU csatlakozását, 2004. május 1-jét követően a területeket kihirdetik. Ez azt jelenti, hogy minden javasolt terület helyrajzi számát a Magyar Közlönyben közzéteszik, valamint a terület fekvése szerint érintett önkormányzatok jegyzői közszemlére bocsátják azokat. Érdemes ezért figyelni annak az önkormányzatnak a hirdetőtábláját, ahol a terület fekszik. A jegyzők kifüggesztik a kijelölt területek nevét, áttekintő térképét és az ott található élőhelyek és fajok nevét.

Van-e kapcsolat a Natura 2000 területek és más védelmi kategóriák között?

Közvetlen kapcsolat nincs, a Natura 2000 területek kijelölése az EU-s kötelezettségek teljesítésének következménye. Az eddig is védett területek átfedésben vannak a Natura 2000 területekkel, azonban jelenleg védelem alatt nem álló területek is részévé válnak a hálózatnak. A Natura 2000 területek megőrzése más jellegű, mint a hagyományos védett és fokozottan védett természeti területeké – a Natura 2000 területeken a jogszabályban felsorolt fajok és élőhelyek megőrzésének szempontjait figyelembe vevő gazdálkodás kívánatos, erre támogatás igényelhető.

MI VÁLTOZIK AZZAL, HOGY HAZÁNKBAN IS BEVEZETIK A NATURA 2000 HÁLÓZATOT?

Betakarítás (Fotó: Várnagy Dávid)

Miért jó, ha területem a Natura 2000 hálózat részévé válik?

E területek megfelelő használatával hozzájárulhatnak közös természeti örökségünk megőrzéséhez, hagyományos tájszerkezetünk fenntartásához. A természetvédelem szempontjait figyelembe vevő területhasználatra támogatás igényelhető.

Milyen gazdasági előnyök származnak abból, ha területemet Natura 2000 területté nyilvánítják?

A Natura 2000 hálózatra vonatkozó jogszabályok kapcsán uniós rendeletek lehetőséget biztosítanak agrártá-

mogatás igénybevételére. Ez két formában érhető el: egyrészt bizonyos művelési módok önkéntes, szerződésbe foglalt vállalásával támogatásra pályázhatnak a gazdák, másrészt a fajok vagy élőhelyek megőrzése céljából előírt korlátozások miatt kieső jövedelmük kapcsán kompenzációs támogatást igényelhetnek.

A Natura 2000 minősítés piaci előnyt jelenthet, pl. a turizmus, az ökológiai gazdálkodás vagy biotermékek előállítása esetén.

A Natura 2000 program természetvédelmi célkitűzései az Európai Unió természetvédelmi programjának részét képezik, így egyéb ágazatok komplex fejlesztési, támogatási programjainál is előnyt jelenthet a Natura 2000 minősítés.

Milyen forrás áll rendelkezésre a Natura 2000 területek fenntartó kezelésére?

A Natura 2000 területek kapcsán természetvédelmi célú kezelésre 2007-ig elsősorban a LIFE Nature nevű európai uniós pénzügyi forrás áll rendelkezésre, melyet pályázati úton lehet megkapni. E pályázatok megírása komoly feladat, ezért kívánatos a régióban, kistérségben lévő nemzetiparkigazgatóságok, önkormányzatok, civil szervezetek és esetlegesen gazdák összefogása e források megszerzéséhez. A strukturális alapok (KIOP; ROP, LEADER, INTERREG) és más uniós források is elérhetőek Natura 2000-es célokra.

A Natura 2000 területen gazdálkodók számára hazai források elsősorban az agrár-környezetvédelmi program és vidékfejlesztési támogatások keretében pályázhatók.

Folytathatom-e a területen eddigi tevékenységemet? (Akkor is, ha nyereségorientált tevékenységről van szó?)

Sok esetben a terület kijelöléséig végzett tevékenység folytatható, sőt gyakran ez a terület értékes fajainak, élőhelyeinek fennmaradásához szükséges, illetve annak elengedhetetlen feltétele. Bizonyos tevékenységek esetén szükséges lehet azok bizonyos mértékű korlátozása: pl. egy ritka

Kisüzemi termelés (Fotó: Papp Dorottya)

Kisparcellás táblák (Fotó: Papp Dorottya)

Szénarakodás (Fotó: Patkós Gábor)

Gyurgyalagos löszfal (Fotó: Patkós Gábor)

Bánáti bazsarózsa (Fotó: Bojtos Ferenc)

Jégmadár (Fotó: Molnár Zoltán)

fészkelő madárfaj költési időszakában kerülendő a terület kaszálása. Adott területre vonatkozóan felvilágosítást a terület fekvése szerint illetékes nemzetipark-igazgatóság ad.

Felveheték-e területalapú GOFR (gabona, olaj, fehérje, rost) támogatást, Kedvezőtlen Adottságú Területekre (LFA) járó támogatást és agrárkörnyezetgazdálkodási pénzeket?

Igen, mert önmagában az a tény, hogy a terület a Natura 2000 hálózat része, nem áll ellentétben az ott folyó gazdasági tevékenységgel. Sőt, a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervben a Natura 2000 területek kiemelt jelentőséget kapnak.

Kíhez fordulhatok, ha valamilyen kérdésem van?

A terület fekvése szerint illetékes nemzetipark-igazgatóságok kötelesek minden Natura 2000-rel kapcsolatos kérdésre válaszolni. Minden igazgatóságon foglalkoztatnak egy Natura 2000 előadót, aki segít a problémák megoldásában. Rajtuk kívül a falugazdászok, az önkormányzatok és a régióban működő civil szervezetek is tudnak segíteni a felmerülő problémák megoldásában.

Milyen jogszabályok irányadóak, hol található meg ezeket?

A természet védelméről szóló törvény mellett hazánk EU csatlakozását követően kerülnek kihirdetésre a Natura 2000 területek kijelölésének előkészítésére és védelmére vonatkozó szabályokról szóló kormányrendeletek. Ezeket a Magyar Közlönyben teszik közzé.

Szükséges-e a meglévő agrár-környezetvédelmi üzemtervet módosítani, esetleg újat készíteni?

Nem, a meglévő tervek módosítás nélkül végrehajthatók, ám az új tervek elkészítésénél figyelembe kell venni a Natura 2000 területek kezelésének szempontjait.

A Natura 2000 területek milyen kapcsolatban állnak az Érzékeny Természeti Területekkel (ÉTT)?

A Natura 2000 területekre – néhány kivételtől eltekintve – is érvényesek lesznek az Érzékeny Természeti Területekre (ÉTT) vonatkozó szabályozások.

Milyen kapcsolatban állnak a Natura 2000 területek egyéb támogatási programokkal?

A Natura 2000 területeket egyéb támogatási programokban is kiemelten kezelik.

GAZDASÁGI SZÁMÍTÁSOK

Csökken-e területem értéke a kijelölés következtében?

Nem csökken a terület értéke, sőt annak használatából szerzett jövedelem esetleg növekedhet is, különösen, ha a használati módot megfelelőképpen változtatják meg. Például lehetséges, hogy egy addig más célra használt területen bemutatják a terület értékeit az érdeklődőknek (pl. madárvárta épül), s ez nagyobb jövedelmet eredményez, mint az addigi használati mód. Persze minden ilyen jövedelemszerző tevékenység csak a fajok és élőhelyek kíméletével történhet, azok fennmaradását szolgálva.

Eladhatom-e a területet annak Natura 2000 területté nyilvánítását követően?

Igen, az adásvételnek nincs akadálya, ugyanakkor az ingatlan nyilvántartásba bejegyzi a hatóság a területet Natura 2000 hálózat (tervezett) részeként.

Öko-, bio-, természetbarát-, natura- termékek hol lesz piaca?

Egyre növekszik az igény az olyan jellegű termékek iránt, melyek egészségesek, minőségük kimagasló és tartósító-, illetve adalékanyagot egyáltalán nem, vagy csak kis mennyiségben tartalmaznak. E minőségi termékek előállítására a kisebb volumenű termelést, extenzív módszerek alkalmazását igényli. Külföldi és magyar példák is igazolják, hogy megfelelő védjegyek, árujelzők alkalmazásával e termékek különleges minősége és származási helye között megfelelő kapcsolat alakítható ki (pl. vasi szürkemarhacolbász).

Madármegfigyelő torony (Fotó: Patkós Gábor)

Kecskefejtés (Fotó: Papp Dorottya)

Szelíd turizmus (Fotó: Papp Dorottya)

Erdőtelepítési támogatást kaphatok-e? Milyen fajta erdőre?

Bizonyos esetekben igen, például leégett részre vagy tarvágott területre, esetleg tájidegen erdő őshonos állományra cserélésére. Ha az erdőtelepítés más forrásból támogatott, akkor Natura 2000 forrásból ugyanarra a tevékenységre támogatás nem vehető fel még egyszer.

Mit tehetek, ha az én területemen is értékes élőhelyek/fajok vannak, de azt mégsem jelölték a hálózatba?

A csatlakozáskor hazánk által felterjesztett lista nem végleges, ezen a csatlakozást követő 3 éven belül lezajló egyeztetési folyamat során is lehetséges változtatni. Amennyiben egy terület olyan élőhelynek, vagy fajnak ad otthont, ami miatt a Natura 2000 hálózatba való beillesztésük indokolt lehet, annak felvételére bárki tehet javaslatot. Ilyen esetben az illetékes nemzeti park-igazgatóságot és a térségben működő természetvédelemmel foglalkozó civil szervezeteket érdemes megkeresni.

JÖVŐ

Árvalányhajás gyepek (Fotó: Patkós Gábor)

Milyen nyilvántartás várható a Natura 2000-rel kapcsolatban?

A területek nyilvántartása azok helyrajzi száma alapján történik, a Natura 2000 minősítés a tulajdoni lapon bejegyzésre kerül. A terület fekvése szerinti helyi önkormányzat jegyzője is tud felvilágosítást adni az érintett területek helyrajzi számáról, a nemzeti park-igazgatóságokon pedig részletes térképen tartják nyilván a területeket.

Milyen szerepem lehet a Natura 2000 területek élővilágának megfigyelésében?

Nagyon hasznos lehet minden tulajdonos megfigyelése egy adott élőhelyre, vagy fajra

vonatkozó változásokkal kapcsolatban. Minden megfigyelést, tájékoztatást a terület fekvése szerint illetékes nemzetipark-igazgatósághoz kell eljuttatni.

Kik és milyen okból fognak megkeresni területem Natura 2000 területté minősítése miatt?

Ki ellenőrzi az indokul szolgáló fajok jelenlétét, változását?

A természetvédelmi örök ellenőrzik a területek állapotát és a területek megfelelő kezelését. A területek állapotának tudományos elemzése, felmérése is szükséges bizonyos időszakonként, melyet a nemzetipark-igazgatóságok szakértői végeznek majd el.

Ki fogja ellenőrizni a gazdálkodásomat?

Az illetékes természetvédelmi hatóság (nemzetipark-igazgatóság) munkatársai, a természetvédelmi örök. Ha a gazda az adott területre támogatást kap, akkor a szerződésben foglaltak betartását is ellenőrzik.

Megszűnhet-e a területem Natura 2000 minősítése?

Amennyiben a területen a védelemre kijelölt értékek (fajok, illetve élőhelyek) károsodnak, azok állapotát helyre kell állítani.

Ha azonban az uniós (közösségi) jelentőségű fajok vagy élőhelyek állománya természetes okok (pl. az élőhely természetes elöregedése) következtében tűnik el a területről, az Európai Bizottság egyetértésével a terület Natura 2000 státusza megszüntethető.

Nagykócsag-pár (Fotó: Molnár Zoltán)

Fehér gólya falu szélén (Fotó: Patkós Gábor)

Lápi póc (Fotó: Sallai Zoltán)

MAGYARORSZÁG NEMZETI PARKJAI

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

3758 Jósavafő, Tengerszem oldal 1.

3758 Jósavafő, Pf. 6.

Telefon: 48 506 000 • Fax: 48 506 001

E-mail: info.anp@axelero.hu

Honlap: www.anp.hu

Balaton-felvidéki Nemzeti Park

Igazgatóság

8200 Veszprém, Vár u. 31.

8200 Veszprém, Pf. 806.

Tel.: 88 577 730 • Fax: 88 577 731

E-mail: bfnp@ktm.x400gw.itb.hu

Honlap: www.bfnpi.hu

Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

3304 Eger, Sánc u. 6.

3301 Eger, Pf. 116.

Telefon: 36 411 581 • Fax: 36 412 791

E-mail: bnpigazgatosag@axelero.hu

buknp@ktm.x400gw.itb.hu

Honlap: www.bukkinemzetipark.hu

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

7625 Pécs, Tettye tér 9.

7601 Pécs, Pf. 46.

Telefon: 72 517 200; 30 288 1307

Fax: 72/517-229

E-mail: ddnpi.gazg@ktm.x400gw.itb.hu

Honlap: www.ddnp.hu

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

1021 Budapest, Hűvösvölgyi u. 52.

1525 Budapest, Pf. 86.

Telefon: 1 200 4033 • Fax: 1 200 1168

E-mail: dinpi@dinpi.hu

Honlap: www.dinpi.hu

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár

9435 Sarród, Pf. 4.

Telefon: 99 537 620, 537 622

Fax: 99 537 621

E-mail: fhnpititkarsag@fhnp.kvvm.hu

Honlap: www.ferto-hansag.hu

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

4024 Debrecen, Sumen u. 2.

4002 Debrecen, Pf. 216.

Telefon: 52 529 920 • Fax: 52 529 940

E-mail: hnp@www.hnp.hu

Honlap: www.hnp.hu

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.

6001 Kecskemét, Pf. 186.

Telefon: 76 482 611

Fax: 76 481 074

E-mail: mail@knp.hu

Honlap: www.knp.hu

Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság

5540 Szarvas, Anna-liget 1.

5541 Szarvas, Pf. 72.

Telefon: 66 313 855

Fax: 66 311 658

E-mail: kmnpi@ktm.x400gw.itb.hu

Honlap: www.kmnp.hu

Órségi Nemzeti Park Igazgatóság

9941 Óriszentpéter, Siska szer 26/A.

Telefon: 94 548 036; 94 548 034

Fax: 94 428 791

E-mail: orseginp@axelero.hu

Honlap: www.orseginpi.hu

Legelő birkák (Fotó: Zentai Mihály)

A kiadványt a Natura 2000 munkacsoport a Természetvédelmi Hivatal munkatársaival együttműködve készítette. A munkacsoportot négy országos civil szervezet hozta létre 2002-ben. A Natura 2000 munkacsoport célja, hogy a hálózat területein elősegítse a megfelelő életfeltételek biztosítását az ott élőknek, beleértve a vidék élővilágát is. A Natura 2000 munkacsoport feladatául tűzte ki, hogy fellép a Natura 2000 hálózat értékeinek megóvása érdekében, ezért társadalmi, szakmai és nemzetközi szinten folytat kommunikációt.

Közép- és Kelet Európai Munkacsoport
a Biodiverzitás Megőrzéséért
1021 Budapest, Kuruclesi út 11/A
Telefon: 1 398 0135 • Honlap: www.ceeweb.org

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
1121 Budapest, Költő u. 21.
Telefon: 1 275 6247 • Honlap: www.mme.hu

Magyar Természetvédők Szövetsége
1091 Budapest, Üllői út 91/b.
Telefon: 1 216 7297 • Honlap: www.mtsz.hu

WWF Magyarország
1124 Budapest, Németvölgyi út 78/B
Telefon: 1 214 5554 • Honlap: www.wwf.hu

Design: Line & More Kft.

KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI MINISZTERIUM

1011 Budapest, Fő utca 44–50.

Postacím: 1394 Budapest, Pf. 351

Telefon (központ): 06 1 457 3300

Közösségszolgálati Iroda

Zöld vonal: 06 80 40 11 11 • Fax: 457 3354

E-mail: info@mail.kvvm.hu • Honlap: www.kvvm.hu

A kiadvány a KvVM anyagi támogatásával
2004-ben készült, 70 000 példányban.